

עטרת שלום

גליון שבועי טע"י מוסדות קאמנוא בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
גליון מזרחי - פרשת מקץ - הנוכה

בס"ד, עש"ק פרשת מקץ
כ"ז כסלו תשע"א - שנה ב' גליון מרז

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
4:00	5:15	5:53
4:00	5:15	5:53
4:00	5:15	5:53
4:13	5:16	5:48

מכרבים החודש. מולד שבט: יום שני טעה 4:16. 4 חלקים
נא לשמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

המהור שהוא מרמוז על חכמת התורה נגד חכמת היוונית, שבהם הדליקו בו את השבעה נרות של המנורה שהגבירו הצד הטוב על הרע בעולם.

ולזה היה בו הנס שמונה ימים, כי אמרו חז"ל במסכת סנהדרין (דף צו.) שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב, ובאלף השמיני עתיד הקב"ה לחדש עולמו. בחינת בינה שהוא השמיני מתתאה לעילא עלמא דחירות,

וזהו שמרמוז הנס של שמונה ימים, לומר שע"י שהמשיכו האורות מבינה עלמא דחירות לזיין מדות בחינת מוחין לזו"ג, היינו שעלמא דחירות הוא התורה כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, שע"י התורה יידע האדם איך להתנהג עם השבע מדותיו, ועי"ז התגברו בני החשמנאים על היוונים, כמו שאומרים בעל הניסים 'זודים ביד עוסקי תורתך'.

וזהו הסוד והחשיבות של יום האחרון של חנוכה הנקרא 'זאת חנוכה' כמבואר בספרים הקדושים, כי היום השמיני מרמוז לבינה שהוא הספירה השמינית מתתאה לעילא, שקשרו וחיברו השבעה מדות עם הבינה, ועי"ז נעשה כל הנס של חנוכה, וכ"ז עשו ע"י התורה וקיום המצוות נר מצוה ותורה אור. והקב"ה יעזור שיתרומם כוח התורה ועי"ז יהיה הגאולה שלימה בב"א.

(מקץ - זאת חנוכה תש"ע לפ"ק)

האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב' משבע שני השבע, שכוונתו היתה שהצד הטוב יגבר על צד הרע בעולם, ואז 'ולא תכרת הארץ ברעב' שהשכינה בחינת 'הארץ' יהיה לה קיום בעולם.

וזהו ג"כ הענין של חנוכה, שרואים שקבעו חכמז"ל (שבת כא:) בעיקר על הנס שמפך השמן המהור קטן שהיה בו רק כדי להדליק יום אחד את השבעה נרות של המנורה דלקו שמונה ימים, אע"פ שעיקר הנס היה ההצלה במלחמה נגד היוונים, והנס שהיה במנורה היה לכאורה דבר שאינו צריך, כי טומאה הותרה בציבור כמו שמקשה הפני יהושע שם.

אלא לפי הנ"ל מובן שפיר, כי היוונים רצו שהרע יתגבר על הטוב בעולם, ועי"ז יוכלו להתגבר על בני ישראל, ולכן גזרו כמה וכמה גזירות על התורה וקיום מצותיו, כמו שאיתא (מגילת אנטיוכוס פסוק יא), שמלכות יון גזרו שלש גזירות על ישראל, שבת חודש מילה. וכן גזרו (כתובות ג:) שכל בתולה הנשאת תיבעל להגמון תחלה.

ולזה כשגברה מלכות בית חשמונאים על מלכות יון הרשעה, והגבירו צד הטוב על הרע, נעשה להם הנס בדוקא במצוות הדלקת שבעה נרות של המנורה, לרמוז שע"י נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג) גברו החשמונאים על היוונים, שתיקנו הזיין מדות חגתנהי"ם שהעולם מתנהג על ידם, וזה מראה הנס של פך השמן

וְהָיָה הָאֵכָל לְפָקֶדוֹן לְאֶרֶץ לְשִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעֵב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא תִפְרֹת הָאֶרֶץ בְּרָעֵב (מזא לו.)

הרמב"ן (שם ד) ועוד מפרשים מקשים, וכי לשאול עצה ממנו קראו, הליועץ למלך נתנוהו, הלא לא קראו אלא רק לפתור חלומו.

אלא הנראה לומר שזה ידוע שהעולם נברא בזיין ימי הבנין, והם ז' ספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, ועל ידם מתנהג העולם, והנה בכל ספירה וספירה יש בהם צד הטוב וצד הרע, וע"י עבודת האדם בעולמו, שמכניע כל השבע מדותיו לצד הטוב והקדושה, ע"י התורה וקיום מצוותיו, ועי"ז משפיע שהעולם יהיה נומה ומתנהג לצד הטוב והקדושה.

והנה אמרו חז"ל (ברכות נה:) שבחלום אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו. אם כן יש לומר שמה שחלם פרעה שהפרות הרעות ודקות בשר אכלו את הפרות הטובות והבריאות, וכן בחלום השני שהשבלים הדקות בולעים את השבלים הטובות, שכל כוונת פרעה היתה תמיד שהצד הרע יתגבר בעולם על צד הטוב.

והרמוז בזה כי 'פרות' בני' השבעה שמות עסמ"ב וקס"א קמ"ג קנ"א, וכן שבל"ם עה"א השורש בני' שכינה, היינו שרצה פרעה שהיא אותיות הערף בחינת אחר, שהרע יתגבר על הטוב.

ולזה יתחכם יוסף ונתן עצה 'והיה

דברי תורה מרבתינו זי"ע על פרשת מקץ

או 'לא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם' (ירמיהו לא לג) וכולם רואים אז אותות ומופתים לעיני כל חי, והשגחת הבורא ב"ה וב"ש יראה כל אחד ואחד בעיני פקחא בלי שום עירוב רע כלל, ויתגדל אז אמונה ובטחון אין שיעור ואין ערך עבור זה, 'והם לא הכירוהו' את הקב"ה שהוא כך, כי עד עתה היה בהם רק אמונה שלימה כל אחד כפי מדרגתו, אבל עתה שכל אחד יראה נסים ונפלאות אותות ומופתים לעיני כל חי, לזה 'והם לא הכירוהו' עד היכן הוא גדולת יוצר בראשית.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲכָל אֶשְׁמִים | אֲנַחְנוּ עַל אֲחֵינוּ וְגו' (מב כא).
'אשמים' בפסיק, כידוע ממרן הריב"ש מוב שביראת העולם כהדין קמצא דלבושא מניה וביה (פירוש קמצא הוא חגב אשר יש על גופו מלבוש, והלבוש הוא ממנו עצמו חלק מגופו ממש, כ"ה כביכול כל העולמות אליו, דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון), וכח הפועל בנפעל אפילו בגשמי. וכשהיה מרן הקדוש רואה כלי אמר כל המחשבות שהיה לאומן בשעת עשייתו, ומכל שכן כביכול, ובכל מיני צער יש שם ניצוץ ממנו יתברך, אלא שהוא בכמה לבושים, וכאשר יתן לב להבין שגם שם אתו עמו יתברך, הוסר הלבוש ונתחמל הצער, כי צדיקיא שלוחי דמטרוניתא, ומה שחסר להם ידעו שזה החסרון הוא בשכינה, והוא צער אמיתי, אבל צער גשמי הוא הבל, ויקח עיקר צער בלבו על שורש נשמתו ואורות עליונים, שהם חסרון מהשפעתם וחיותם אמיתי. וזהו שאמרו אלו הקדושים 'אבל אשמים' שצערן על החסרון אמיתי שיש באורת עליונים, ואח"כ אמרו הוידוי וצערם 'אנחנו על אחינו', אבל עיקר צערם היו על אורת עליונים הנעלמים, על שהם אשמים בחסרון אור וחיות אין סוף.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וְלָקַחְתָּ אֹתָנוּ לְעֵבְדִים וְאַתָּה חַמּוּרֵינוּ. הַבְּקָר אֹר וְהַאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ הַמֶּלֶךְ וְחַמּוּרֵיהֶם (מג יח, מד ג).

והענין, כי דרך הצדיקים כי בכל הדברים לוקחין דרך חכמה, כיון שאמרו 'לקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו' סברי שזה הדיבור של פיהם שיצא מפייהם, הוא בא לומר להם איזה ענין גזירה, והיו מתפחדים שעל ידי מכירות יוסף יארו החומר שלהם לבחינות עבד בעת תחיות המתים כמבואר בגלגולים, כי מי שפגם בנפשו יהיה כלא היה אף שכולם יקומו בתחיית המתים, אבל אותם שלא תיקנו אלא דבר מועט, עיקר החיות והאור והתענוג יהיה למי שתיקן בגלגול, והראשון שפגם יהיה טפל במעט אור כעבד לרבו לפני השני שתיקן לגמרי. וזה היה פחד השבטים, מן הדיבור שנודמן בפיהם 'לקחת אותנו' נפש שלנו, 'את חמורינו' חומר גופיהם לא יזכו לאור אמיתי, אלא יהיו מפילים ונכנעים כעבדים כמבואר בגלגולים, ואף שיקומו לעתיד לבוא הרי הם כלא היו כערער בערבה. לזה כתיב 'הבקר' של תחיות המתים והגאולה 'אור' מאיר באור אין סוף בחיות ובתענוג גדול בגוף ונפש, מבשר להם 'והאנשים שלחו' הם עצמם נשתלחו, 'חמוריהם' באותם הגופים, באור הגדול ולא יצטרכו להיות טפלים ועבדים, כי הם נשתלחו חפשי אל גופיהם, אף שאפשר שנתגלגל מהם איזה ניצוץ הם עיקר אור של הבקר אור 'המה' וגופיהם מתענגים באור ה' חיות אור אין סוף.

(זוהר חי' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיֵּשֶׁא מִשָּׂאת מֵאֵת פְּנֵי וְגו' (מג לד).

פעם אחת ראה הקדוש רבי זושא מאוניפאלי בביתו צורת אחיו רבינו אלימלך, ואמר להמשרת מה זה שאתה נושא שם, וראו שהוא שירי מאכל של אחיו, והיה בהם צורת אחיו הקדוש, וזהו 'משאת מאת פניו' והבן.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרִיעָה הָלַם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר (מא א).
במדרש מסמך כאן הפסוק 'קץ שם לחושך' (איוב כה ג). והביאור בזה דהנה במדרש (ב"ר ב ד) איתא 'חושך' נקרא מלכות יון, שהחשיך עיניהם של ישראל בגזירותיו. והנה גם חנוכה היה בבית שני המכוון ליצחק כנודע, והנה יצחק איתא בזוה"ק (ה"א כג): דהוא אותיות ק"ץ ח"י. וזהו 'קץ' אור הגאולה, 'חי' ר"ת ח'ושך יון, לרמוז שבזכות יצחק שהיה הראשון שנימול לשמונה, המתיק את מלכות יון, שבזכות ברית מילה שהוא בשמונה נעשה גם חנוכה, ולכן נעשה הנס של חנוכה שמונה ימים. ולכן מסמך כאן המדרש הפסוק הנ"ל, כי הרי חנוכה הוא תיקון חטא מכירת יוסף, כמבואר במגלה עמוקות ש'מלך יון' מספר יוס"ף ודוק.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֶכְלֵי הַשָּׂנִים הַטּוֹבוֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ בָר תַּחַת יַד פְּרִיעָה אֲכָל בְּעָרִים וְשָׂמְרוּ (מא לה).

רצה לומר ידוע הוא שהצדיקים פועלים בבקשתם ובתפלתם, השפעות למטה עבור ישראל, כנודע מרבינו מרן רבי אלימלך זלה"ה בספרו הקדוש נועם אלימלך, וכשבאה השפע זו למטה בעולם העשיה הזה, אז לפעמים מתגברים החיצונים והקליפות וחוטפים השפע זו להם ולרשעים. לזה מבקשים בני ישראל הקדושים וכן כנסת ישראל 'ויקבצו' יתקבצו את כל אכל השנים הטובות הבאות' למטה 'האלה' שהם דקדושה, 'ויצברו בר תחת יד פרעה' שהיא השכינה הקדושה שמשם דייקא יבא לנו השפע, 'אוכל בערים' בערי ישראל, 'ושמרו' לכל יהיה שום יניקה ואחיוה לחיצונים.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמְּשִׁבִיר לְכָל עַם הָאָרֶץ וַיָּבֵאוּ אֹחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְּיִם אָרְצָה (מב ו).

'יוסף' הוא הצדיק, ואמרו רז"ל (מועד קטן מז:): צדיק גזור והקב"ה מקיים, הקב"ה גזור והצדיק מבטל, דכתיב (ש"ב כג ג) צדיק מושל ביראת אלהים. לזה אמר הכתוב כאן 'יוסף' צדיק הדרור 'הוא השליט' וגזור שיהיה לישראל בניי חיי ומונא 'על הארץ' בעולם העשיה הזה. 'הוא המשביר' רצה לומר למה אמר לשון משביר, אלא אמרו רז"ל (פסחים קיא.) קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף. לזה כשרוצה הצדיק להמשיך למטה לאיזה אדם השפעות הצריך לו מאד, אז צריך הצדיק לשבור דלתי נחשת עד שימשיך למטה לאדם הזה דייקא, לזה אמר 'הוא' הצדיק, 'המשביר' שישבר דלתי נחשת עד שמביא השפעות 'לכל עם הארץ', ואח"כ כשממשיך הצדיק לבני ישראל השפעות או 'יבאו אחי יוסף' אחינו בני ישראל של הצדיק, 'וישתחו לו' להקב"ה 'אפיים' בפנים מאירין מאירין בשמחת הלב. 'ארצה' אתון אר"ץ ה' מלכות שמים, שיקבלו כולם עול מלכות שמים בשלימות גדול.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחֵיו וְהֵם לֹא הִפְרָחוּ (מב ח).

ואם תאמר למה אמר הכתוב כאן עוד הפעם 'ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו' כי כבר בפסוק הקודם כתיב 'וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנבך אליהם' מסתמא הוא הכיר אותם והם לא הכירוהו. אלא לעיל מיירי מיום הדין הגדול, שאז יכיר הקב"ה את ישראל מי הוא העובד אותו בלב תמים, 'ויתנבך אליהם וידבר אתם קשות' ביום הדין הגדול עתיד כל בריה ליתן דין וחשבון כנודע, וזהו 'וידבר אתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם' מטפה סרוחה, והיאך אתם אין עושים רצונו בלב תמים. וישיבו ישראל להקב"ה 'ויאמרו מארץ כנען' בגלות המר היינו בשפלות גדול, וצריכים 'לשבור אוכל' לצורך פרנסת אנשי ביתינו, לזה לא היינו יכולין לעשות רצונך בלב שלם. לזה כתיב אח"כ 'ויכר יוסף' הקב"ה 'את אחיו' בני ישראל הנקראים אחים ורעים להקב"ה שהדין עמהם, 'והם לא הכירוהו' כי

חנוכה הוא גמר החתימה

הנה ידוע מה שאיתא (מגילת אנטיוכוס פסוק יא), שמלכות יון גזרו שלש גזירות על ישראל, שבת חודש מילה. וכן גזרו (כתובות ג:) שכל בתולה הנשאת תיבעל להגמון תחלה.

והביאור בזה למה גזרו מלכות יון דוקא הגזירות הללו. אלא הענין שהרי כל מאורע הנעשה בעולם, הכול בא מפגם חטא אדה"ר שורש כל החטאים, ולכן כל זמן שאינו מתוקן החטא אינו יכול להיות התיקון השלם והגאולה השלימה.

וזה מבואר בזוה"ק (ח"ג קיא:): שאדה"ר עבר על ג' עבירות ע"ז ג"ע וש"ד. ולכן יש לומר שבשביל ג' חטאים הללו שעבר אדה"ר, נתהוו כל הגזירות האלו, והוא כדי שאותו הדור יתקנו חלקם מחטא אדה"ר,

ולזה נגזר עליהם שלש גזירות האלו, האחד שמירת שבת, להורות על תיקון ע"ז שצריכים לתקן, כי אמרו חז"ל במסכת שבת (קיא:): כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו. רואים ששבת היא כפרה ותיקון לעון ע"ז.

ומצות מילה הוא תיקון ש"ד, כי הרי אמרו חז"ל במסכת שבת (קנו): שמי שנולד במזל מאדים הוא עלול להיות רוצח, ולכן הוא צריך להפכו לדבר טוב, להיות שוחט ומוהל. אם כן רואים שהתיקון של ש"ד הוא מילה. והגזרה השלישית שתיבעל להגמון תחילה בחינת חודש, הוא תיקון לג"ע.

דור ודור נתעורר החטא, ובכל דור ודור יש צדיק שהוא צריך לתקן השורש החטא של אדה"ר.

ולכן מתתיהו שהיה הצדיק שבאותו הדור תיקן אותם חטאים. וגם היה משמש בכהונה גדולה שהוא בחינת הוד, כמו שאיתא בזוה"ק (ח"א יא.). שמשנה בנצח ואהרן בהוד, וזה איתא (עין חיים שער הירח פ"ה, שער הכוונות ר"ה ד"א) שכל חורבן הבית היתה בבחינת ספירת ההוד, כמש"כ 'כל היום דוה' (איכה ה יג) שנתהפך מהוד לדוה, ולכן הכהן גדול שהוא בחינת הוד, בבחינת הוד והדר לבשתה (תהלים קד א), הוא יכול לתקן את החטא עה"ד שנפגם לבושם שהיו מלבושין בכתנות אור וע"י החטא הופשטו מלבושם והתלבשו בכתנות עור, והבגדי כהונה הוא בחינת כתנות אור כמבואר בזוה"ק (ח"ב רכט:), ולכן יש לו הכוח להפכו בחזרה מדוה להוד.

ולכן חנוכה הוא דוקא שמונה ימים, לרמוז לתיקון ההוד שנעשה אז, כי הו"ד הוא המדרגה השמינית מכתר מעילא לתתא, לרמוז שאז תיקן מתתיהו ספירת ההוד כמבואר בכתבי מרן האריז"ל (פע"ח חנוכה פ"ד).

הקב"ה יעזור שע"י שהדלקנו היום נרות חנוכה, שהוא בחינת נר מצוה ותורה אור, והתורה מגין על האדם אפילו בעידנא דלא עסיק ביה (סוטה כא.), ונושע בקרוב ויהיה גאולה כללית בב"א.

(נר ראשון דחנוכה תש"ע)

הנה ידוע מה שמבואר בספרים הקדושים (זרע קודש בני יששכר תולדות אהרן) שאע"פ שהכתיבה הוא בראש השנה וחתומה ביום הכיפורים וגמר הדין בהו"ר, עכ"ז עיקר סוף גמר החתימה הוא בחנוכה, ועד אז אפשר עוד לשוב בתשובה ולשנות הגור דין.

ואפשר לומר שזה מה שרמזו חז"ל במדרש (כ"ר ו ה) עה"פ 'כה אמר הוי"ה הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה' (ישעיה מג מז) רבנן אמרי 'הנותן בים דרך' מעצרת ועד החג, 'ובמים עזים נתיבה' מן החג עד חנוכה. רואים שחנוכה הוא מחובר וקשור עוד לחג ולימים הנוראים.

וכן רואים מכתבי מרן האריז"ל בשער היחודים (פרק י) מה שצריך לכווין בחודש אלול בפסוק 'הנותן בים דרך', ואומר שם שאז נפתחים הי"ג מכילין דרחמי תיקוני דיקנא, וכן רואים שגם בחנוכה נפתחין הי"ג מכילין דרחמי כמבואר בכוונת חנוכה ממרן האריז"ל ע"ש. עכ"פ רואים מכל זה שעד חנוכה יש עוד תקוה, ואפשר עוד לשוב ולשנות גזר דינו שיהיה לרחמים ולרצון אמן.

(זאת חנוכה תש"ס)

רואים שהיוונים לקחו את הכוח לגזור על ישראל הגזירות האלו מכוח חטא אדה"ר, וכ"ז כדי שאותו הדור יתקנו חלקם בחטא אדה"ר, כי בכל דור יש את הג' חטאים האלו שצריכים לתקן, שכל

והדליקו נרות בחצרות קדש (על הניסים). החשמונאים הדליקו נרות גם בחצר בית המקדש

הנה באמת הדליקו נרות בהיכל קדש כמצותה, אבל גם הדליקו נרות חנוכה, והמשיכו האור הגדול הזה לבתי בראי 'בחצרות קדש'. וזה הפך לא ימצאו בו אלא על יום אחד (שבת כא:), וזה כי הוא הכולל כל השבעה ימים באחדות אחד ביום אחד. ותיכף נעשה בו גם כדי שיבינו להדליק נרות חנוכה 'בחצרות קדש', כי אחר שהדליקו בהיכל הקודש נרות המנורה, הבינו ברוח הקודש שצריכין להמשיך זה האור לבתי בראי, להיות מרפא בעת הגלות, ונעשה תיכף בו גם ונתמלא הפך, עד שהדליקו שמונה נרות 'בחצרות קדש' נרות חנוכה.

המחלוקת של ב"ש וב"ה הוא ג"כ איך היה הנס בחצרות קדש

ובמקדש בעת הנס, בכל יום היה פוחת והולך, עד שבלי ל שמיני לא היה בו אלא כדי נר אחד, ומזה הבינו תיכף שצריך להיות שמונה ימי חנוכה, וזהו לסברת ב"ש, כי לב"ה היה בהיפך שנעשה תיכף גם להדליק נר אחד של חנוכה 'בחצרות קדש' בתי בראי, חוץ ממה שהיו מדליקין בהיכל הקודש על המנורה, ובכל יום הנס מוסיף והולך, עד שביום השמיני גדלך מפך זה שמונה נרות 'בחצרות הקודש' לנר חנוכה. וזה דוחק כי למה יהיה הנס ביום השמיני שכבר היה שמן מצוי מהור, שכבר היו יכולין לטהר ולעשות שמן בטהרה. ולכן נראה שהנס בפעם הראשון בבית המקדש היה כדעת ב"ש, ודלקו ביום ראשון שמונה נרות למצות נר חנוכה, ואח"כ היה פוחת עד שמצאו שמן בטהרה, ותיקנו שמונה ימים על שם שמונה נרות שהדליקו 'בחצרות הקודש' ביום הראשון. וב"ה סברי כיון שבעת ההוא היה התגברות הקליפות בכל שמונה בחינות, שבעה המתפשטין, ואחד הכולל המתפשט, ולכן הוצרך להיות הנס לטהר כולם בפעם אחת, על כן היה מצות נר חנוכה בדרך הוה, אבל לדורות מוסיף והולך עד נכון היום.

מדוע במצוות חנוכה יש מהדרין ומהדרין מן המהדרין

והנה עיקר מצות חנוכה 'נר אחד' (שם), והנה להמשיך אור הכללות הכולל כל השבעה באחדות אחד, ולכן די בנר אחד לכל לילה כי עיקר הוא הכללות, כי שבעה נרות הם

נגד שבעה שמות מ"ב ששורשן מוין מלכים דמיתו, וחיו בתיקון מלך הדר, שכולל כל השבעה באהבה ובאחדות אחד. 'והמהדרין נר לכל אחד מבני הבית', שיתפשט האור בהתפשטות לכל אחד כפי השנתו, כי המהדרין הם הכולל המתפשט, ולכן 'נר אחד' שהרי הוא אור הכולל, ולכל אחד שהרי הוא מתפשט באורו לכל אחד ואחד. 'והמהדרין מן המהדרין' שהוא הכולל שאינו מתפשט אלא דרך נס, 'יום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך' ברוא דאין סוף, כי חנוכה הוא להמשיך בגלות ובלילה, תוספת אור מאור א"ם, רוא דצדיק עליון, כי בגלות אין שם אלא ספיחין כמבואר בפע"ח (שער ר"ח חנוכה ופרים פ"ג), והיה הנס הזה בהמשכות האור והיחוד למקום חשך ולילה וגלות, שיהיה גם שם תוספת אור, ואור חדש ולא ספיחין, וזהו סוד חנוכה שבא על אור חדש, שנעשה בכל יום חינוך על דבר חדש, שמועם בכל יום אור חדש בעבודת השם יתברך, אשרי להזוכה לחוות בנעם ה', ומשורש הכולל שהוא בחינות כתר אין סוף, נתחדש ממנו אור חדש לכל המתפשטין ממנו, וזהו המהדרין מן המהדרין. ואם 'המהדרין מן המהדרין' מניחין שיהיה כל אחד מבני ביתו מדליק נר אחד, הוא ג"כ בכלל מהדרין מן המהדרין.

ביאור מחלוקת התוס' והרמב"ם במהדרין ומהדרין מן המהדרין

וסדר הענין 'נר חנוכה איש וביתו'. וסדר 'והמהדרין' בעל הבית בעצמו מדליק 'נר לכל אחד מבני ביתו' אפילו בשביל חנוכה קמן המוטל בעריסה מדליק נר בשבילו, וזה המצוה הוא לבעל הבית בעצמו שידליק נר אחד לכל אחד ואחד מבני ביתו, וכשרואין שמדליק הרבה נרות אז יודעין שיש לו כל כך בני בית. אבל 'המהדרין מן המהדרין' אז יום ראשון מדליק נר אחד ומוסיף והולך, ולזה אי אפשר להדליק בשביל כל אחד מבני ביתו שהרי יתקלקל לו כל הסדר, ואם כל אחד מבני ביתו שיש לו דעת מדליק לעצמו נר אחד בכל לילה או מוסיף והולך, אין זה שייד כלל לבעל הבית להיות יקרא בזה מהדר במצות, כי הוא אינו עושה כלל אלא בני ביתו, וזהו הוצעת השמועה לשיטות התוס' (שבת כא: ד"ה והמהדרין). אבל הרמב"ם (הלכות חנוכה פ"ד) סובר שימא אחרת, מצוה שיהיה כל בית מדליק נר אחד. ומהדר את המצוה,

מדליק נרות כמנין אנשי הבית, נר לכל אחד ואחד, בין אנשים או נשים. ומהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המוכרח, מדליק נר לכל אחד ומוסיף והולך. כיצד הרי שהיה אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק בעל הבית עשרה נרות, עד בליל שמיני מדליק שמונה נרות. ומנהג פשוט מדליקין נר אחד ומוסיף בכל לילה, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות, בין שיהיו הרבה בני בית או איש אחד והוא כמנהג שלנו. ואם כל אחד מבני ביתו רוצה להדליק בפני עצמו תבוא עליהם ברכה.

ביאור הנוסח וכל 'מצות' שמונת ימי חנוכה ובוה תבין מה שאנחנו נוהגין לאמר, ונמצא בנוסח הראשונים 'הנרות הללו אנחנו מדליקין וכו', 'וכל מצות שמנת ימי חנוכה הנרות הללו קדש הם' והוא לשון מתמיה, הרבה ילאה כל מעיין להבין כוונתו ופירושו, ויש שהגיה ומחק תיבת 'מצות' מספרי ראשונים ולא העלו ארוכה בזה כלל, כי מה בא לחדש שכל שמונה הנרות קדש, מה חילוק בין ראשון לשמיני. אלא הענין כוונתו בא להשמיענו, שלא תאמר שדוקא נר אחד בכל לילה קדוש, שזה הוא עיקר המצוה, ולזה בא לפרש 'וכל' מיני 'מצות' שיש בימי חנוכה' שזה מדליק נר איש וביתו בלבד, וזה מדליק נר לכל אחד ואחד, וזה מוסיף והולך, וזה מדליק שמנים, וכל מיני מנהגים אלו הכל בכלל 'מצות' שמונת ימי חנוכה, וכל מצות של המהדרין והמהדרין מן המהדרין וכל אחד מבני ביתו מדליק ומוסיף, כל אלו הם בכלל כל 'מצות' שמונת ימי חנוכה' והם קדש 'ואין לנו רשות להשתמש'. אבל אם חידש לעצמו ענין אחר שאינו בכלל מצות שמנת ימי חנוכה, שקבלנו הלכות מצות, כגון שמדליק בכל יום שמונה, אזי לא יתקדש כלל, אע"פ שנתקדש גם היותר מן החיוב העיקרי שהוא נר בכל לילה, אבל לא יתקדש אלא מה שבכלל מיני של מצות שמנת ימי חנוכה שקבלנו מאנשי כה"ג, אבל אם בא להוסיף מדעתו נרות לשם מצות חנוכה, אין בהם שום קדושה, והם חול ורשות להשתמש בהם. ומחמת חיבת ימי חנוכה ימים אלו, שנתחדש לי זה הענין בזאת חנוכה, שנת 'מקימי מעפר דל' מספר דר"כ בתים סוסך, ליחוד נר חנוכה ואין להאריך והמבין יבין.

(היכל הכרחה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

דברי תורה על חנוכה מרבינו אליעזר עבי מקאמרנא זיע"א

צריך לישב אצל נרות חנוכה יותר מחצי שעה ונראה לי, שצריך לנהוג לישב אצל הנרות של חנוכה, אפילו אחר חצי שעה שהוא שיעור הדלקה של נרות חנוכה, והטעם כמו שכתב רבינו אלקי האר"י זלה"ה (כפע"ח שער הכרכות פ"ז). שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת אחר התפלה, כדי שיתעכבו המוחין לתו"מ עוד שעה אחת, ולא יסתלקו מהרה. ולכך נראה לי כאן ג"כ אצל מצות נר חנוכה, לפי שבכוונת הכרכות, אנחנו בני ישראל ממשיכין ומורדין שני יחודים של יאהויה"ה יאהלוהיה"ם ליחוד השלישי של יאהוונה"י, וכל זה הוא רק בחצי שעה זו, אבל אח"כ נראה מדברי האר"י זלה"ה שמסתלקין, והוא בסוד עד שתכלה הרגל מן השוק, לזה ראוי ונכון לנהוג ליתן שמן בכלי יותר, כדי שידליקו הנרות יותר מחצי שעה, ובשעת הדלקה ישב הבעל הבית אצלם, ויאמר שירות ותשבחות, ובוה יתעכבו המוחין של היחודים הנ"ל עוד איזה זמן, כמו אצל החסידים הראשונים שהתנהגו להתאחר שעה אחת אחר בתפלה כנ"ל. ואאמו"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, היה נוהג לומר ולומר בתחלה אשת חיל מי ימצא, וכן מזמור ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב וגו'.

סוד מנהג הדריידיל ובדור הזה אין לשחק נראה לי, על מנהג ישראל הקדושים, שמשחקים בימי חנוכה הנקרא דריידיל של מתכות או של עץ, ונרשם בד' רוחותיו ד' אותיות אלו השנ"ג, ואומרים שד' אותיות אלו, הם ר"ת ה'יה ש"ם נ"ס ג'דול. ואאמו"ר הרב הקדוש אמר, שד' אותיות הם ר"ת נ"ר ש"מן ה'לל ג'דול. ועל ד' תיבות אלו שנרשם בדריידיל, אמרתי כוונה על מנהג שמשחקים בדריידיל, כי שמעתי מכמה צדיקים קדושי עליונים, שהיו משחקים רק בדריידיל הזה, וכן ראיתי כמה פעמים, אצל אאמו"ר זלה"ה בימי נעוריו, שיום אחד מימי חנוכה, היה משחק בדריידיל עם התלמידים שלו, אבל אח"כ לא התנהג בזה כלל, ולא שמעתי מעולם כוונתו בזה, וכן שמעתי מאיש כשר, שהרב הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן זלה"ה, היה ג"כ שוחק עם בניו ועם תלמידיו בימי חנוכה בדריידיל. לזה אמרתי כוונה, מה שנוהגים אם יפול הדריידיל על אות נ', מוסיפים עוד מעות ולא באות ש', וכן אם

יפול על אות ה', נומלים חצי המעות, ואם יפול על אות ג', נומלין כל המעות, נראה לי לפי דברי אאמו"ר זלה"ה הנ"ל שהר' אותיות הם ר"ת נ"ר ש"מן ה'לל ג'דול, רצה לומר לפי שאנחנו מכוונים בהדלקת נר חנוכה להוריד שני יחודים ליחוד השלישי, לזה אנחנו נוהגים להוסיף מעות אם יפול הדריידיל על אות נ' שהוא ר"ת נ"ר, כדי להוסיף ולהשלים ביחוד התחתון שאר ב' יחודים. ומה שאנחנו נוהגים אם יפול הדריידיל על אות ה', ליטול חצי מעות מה שיש שם, כי ה'לל לבד אין אנחנו אומרים בכל חדשי שנה אלא חצי הלל, לזה אין לוקחין אלא חצי מעות. ואם יפול הדריידיל על אות ג', שמראה שעתה בימי חנוכה אנחנו גומרים את הלל הגדול כולו, לזה נומלין כל המעות מה שיש שם. וראיתי מאאמו"ר זלה"ה שהקפיד שלא לשחוק בדריידיל רק פעם אחת בכל ימי חנוכה, בזמן שישב בסעודת צהרים, וקנה בעד המעות הזה משקה לסעודה זו, אבל יותר מפעם אחת שייך ליצר הרע ר"ל, וכן אפילו בפ"א הזה אינו ראוי ונכון לשחוק יותר מחצי שעה, והשאר שייך ליצה"ר כנודע למשכיל דקדושה, ואני כעניי לא נהגתי כלל לשחוק בדריידיל, כי עתה מתפשט היצה"ר הזה בשאר ענינים שכיוצא בזה, לזה קבלתי עלי וכל בניי יחיו שלא לשחוק כלל, כי בדור הזה הוא כולו יצה"ר, ובעל נפש דקדושה ירחיק גם מזה, ומכש"כ בשאר שחיקות רעים וד"ל.

ויעש בן אהרן אל מול פני המנוחה העלה גרתייה כאשר צוה יהוה את משה (במדבר ח' א). כתב רש"י זלה"ה, מגיד שבחו של אהרן שלא שינה. רצה לומר כי היה קשה לרש"י זלה"ה, למה כפל לומר 'ויעש בן אהרן' וגו', כי בלא זאת ג"כ היינו יודעים שמתמא עשה אהרן כאשר צוה לו משה בשם ד' ב"ה, כי לא מצינו בשום מקום שלא יעשה אהרן ממה שצוה לו משה רבינו בשם ד', א"כ למה כפל הפסוק לומר ויעש בן אהרן וגו'. אלא דברי רש"י זלה"ה בא להורות לנו בזה, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה מכל מה שצוה לו משה אחיו בשם ד', כמו שכתבתי שמיירי מוז' מלכין קדמאין דמיתו, שנשברו כליהם ונפלו לעולם הבריאה, וע"י עבודת ישראל הקדושים, ומכש"כ ע"י אהרן חוזרין אלו ז' כלים למלכות דאצילות למקום האורות שלהם, ואז כשהכלים באים לשם

ע"י עבודת ישראל, או צריכין ישראל הקדושים לראות ובפרט אהרן הכהן שיכנסו אלו האורות לכליהם, וזהו שאמר הכתוב הקדוש, 'ויעש בן אהרן' כמו שצוה לו משה רבינו, והעלה הנרות מעולם הבריאה לעולם האצילות במקום מלכות דאצילות שהוא המנורה המהורה, 'יאירו שבעת הנרות' היינו שהכנים כל האורות לכליהם, כלומר שלא שינה להכנים אור של החסד לכלי של גבורה, או להיפך וכן כולם, אלא הכנים כל אור השיך לכלי שלו, וזהו מגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

יישוב לקושיית הב"י מדוע עושים שמונה ימים חנוכה

אפרש באל"י עז"ר לי ב"ה וב"ש, כוונת נרות חנוכה למה הם שמונה ולא ז' כמו קושיות כל הפוסקים, ועיין בדברי רבינו מרן בית יוסף. אלא זהו כוונת שמונה נרות חנוכה, שבלילה ראשונה אנחנו בני ישראל מדליקין נר אחד, שהוא כנגד מלכות דאצילות הנקראת מנורה המהורה כנ"ל, ובוה הנר לבד אנחנו מכוונים ליחדה כביכול עם דודה, בשלשה יחודים יאהוונה"י יאהלוהיה"ם יאהויה"ה העולין נ"ר, כנודע מכוונת מרן האר"י זלה"ה, ואז בלילה ראשונה במה שאנחנו גורמים ליחוד הנ"ל, או יאירו בה השבעה נרות הנשארים עוד להדליק בשאר הלילות, כי ע"י שאנחנו מכוונים ברעותין דלבנו ליחוד הנ"ל, אזי מזה גורמים אנחנו ג"כ, להעלות בחינת שבעה נרות שהם הכלים של שבעת אורות שהיה בעולם הבריאה, ועולין עד מלכות דאצילות שהוא עיקר המנורה כנ"ל, ומאז והלאה היינו בלילה שניה, מכניסין אנחנו האור של החסד לכלי של החסד, שהוא נר הב' של לילה הב', וכן בלילה שלישית, נכנס אור של הגבורה לכלי של הגבורה וכן כולם, עד שבליל שמיני נכנס אור של מלכות שמים לכלי שלה, וזהו הטעם לעשויות עבודה של שמונה נרות חנוכה, כי אפילו עתה כשעושין בני אדם המגושמים איזה עבירות ר"ל, אז הם גורמים עבור זה בחלקו הנאחו למעלה, ירידה ושבירה לכלים אלו ויורדין עד עולם הבריאה, כדאייתא כיוצא בו (ע"ח שער הכללים פ"ב) וא"ת למה לא עשה הקב"ה מתחלה ה' פרצופים, ולא יעשה אותם נקודות שיהיו נשברים, והלא גלוי וידוע לפניו יתברך, כי

בהיותן נקודות לא יוכלו לסבול האור הגדול שלהם. התשובה כי כוונת הקב"ה היה, כדי שיהיה בחירה ורצון ביד האדם באשר שיהיה טוב ורע בעולם, מפני ששורש הרע בא מכלים הנשברים, והטוב בא מאור גדול, ואם לא היה כן, לא היה רק טוב בעולם, ואז לא היה שום שכר ועונש, אך עתה שיש טוב ורע יש שכר ועונש, שכר לצדיקים ועונש לרשעים, שכר לצדיקים שע"י מעשיהם הטובים, הם מעלין הניצוצין קדישין שירדו ונפלו בתוך הקליפות, ועונש לרשעים שמורידין ע"י מעשיהם הרעים, מאור הגדול אל הקליפות, והקליפות בעצמה היא רצועה מלקות לייסר את הרשעים ע"ש.

שצריך לכווין בהדלקת נרות חנוכה לתיקון ה' מלכין

נמצא שזהו שאנחנו מרמזים ומכוונים בשמונה נרות חנוכה לתקן ה' מלכין קדמאין שנפלו ע"י מעשינו הרעים, להחזירם למקומם והאורות שלהם יכנסו לכליהם, נמצא נמי לפי זה, שהציווי שהיה לאהרן הכהן על העלאת הנרות, היה ג"כ כוונה הקדושה זו, ולפי שהתורה הקדושה היא נצחיות, נראה שצווי זה הוא ג"כ לנו לבני ישראל הקדושים, כדי לידע שאנחנו צריכים לתקן חטאתינו ועונותינו. ועוד ידוע הוא מכתבי מרן האר"י זלה"ה, שע"י שאנחנו

מתקנים בתשובה שלימה עבירות שלנו, אזי מזה אנחנו מתקנים גם כנגדו למעלה בעולמות העליונים, עד שנעשה יחוד קבה"ג, וזהו שע"י שהו' מלכין קדמאין אלו, שהם בחינת זו"ג בעצמם, מתקנים ע"י עבודתנו, אז כשנכנסו האורות אלו בכלים שלהם, אז נעשה היחוד השלם בזו"ג, עבור זה כשגומרים כל השמונה מצות של נר חנוכה, אז צריך בר ישראל לחשוב במחשבה קדושה שלו, אם קיים הפסוק הב' ג"כ 'ועש כן אהרן אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', ונתקבלו ברצון הא"ם ב"ה, שעליהם ג"כ נאמר מגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

טעם איסור ליהנות מנרות חנוכה ומוזה תבין טעם הגון, למה אסור ליהנות מהאור של שמונה ימי חנוכה, כי הם נתקנו כדי שיוכור בר ישראל שצריך לעשות תשובה, ולתקן מה שפגם בשבעה מדות חג"ת נהי"מ כנ"ל, ועבודתם ועשיותם הם כדי להעלות למעלה לתקנם כנ"ל, והוא ממש כמו קרבן עולה שהוא כולו כליל לה', ה"ה אורות של חנוכה הם כולם כליל לה' והבן.

נר לרגלי דברך ואור לנתיבותי (תהלים קיט קה). צריך להרגיש הארת חנוכה עד הרגלים נ"ב, נר' עולה שלשה יחודים יאהויה"ה יאהויה"ם יאהדונה"י, והם כוונת נר חנוכה שבא לתקן בחינת נצח והוד שנקראים

רגלים כנודע, והוא ע"י 'דברך' כברכת נר חנוכה, ושירות ותשבחות שאומרים בשמנת ימי חנוכה, ועי"ז 'ואור' של הנרות הללו מאיר 'לנתיבות' ליסוד צדיק הנקרא נתיב. ועוד יש לומר דהנה כתיב נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג), לזה אמר כאן 'נר' שהוא המצות שעושין ישראל קדושים, בקשתי ושאלתי מאת השי"ת 'לרגלי דברך' כלומר כמו שאמר אדמו"ר דודי רבינו צבי מוודיטשוב זלה"ה, לאאמו"ר זלה"ה, אחי הרה"ק רבי אלכסנדר זלה"ה שהוא אבין, כשהוא עושה איזה מצוה אפילו הרגלים שלו מרגישין חיות רוחני מהמצוה, וזהו 'נר' שהוא מצוה, 'לרגלי דברך' כשאני מזכיר הברכה של מצוה, אפילו רגלי ג"כ מרגישין חיות רוחני של המצוה, 'ואור' רצה לומר ועי"ז אור של התורה, יהיה תיקון 'לנתיבות' ליסוד צדיק ברית קדש שלי. ועוד יש לומר 'ואור לנתיבותי' כשאעשה המצות כנ"ל, אז אור לנתיבותי, כמו שאמרו רז"ל (חגיגה יב:) עה"פ 'יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי (תהלים מב ט), רצה לומר כש'בלילה שירה עמי', אז ביום 'יומם יצוה ה' חסדו' חוט של חסד משוך עליו כל היום, וזהו 'ואור לנתיבותי' לכל הנתיבות שאני הולך כל היום מאיר לי מאת השי"ת חיות רוחני. והבן.

(בן ביתי מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

דברי תורה על חנוכה מרבינו שלום מקאמרנא זיע"א

חֲשׂוֹף זְרוֹעַ קְדֻשָׁה וְקָרַב קוֹץ הַיְשׁוּעָה. נִקְמָת עֲבָדֶיךָ מֵאֵמֶה הַרְשָׁעָה (פייש לחנוכה). אפשר לפרש כוונת הפייט, בהקדים לפרש מקרא קודש, 'נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך (במדבר לא ב). דהנה מסמך כאן המדרש (במד"ר כב ד) הפסוק בתהלים (נח יא) ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע, צריך להבין מה השיכות הפסוק לכאן. ואפשר לפרש בדרך רמז וזה החלי בעזרת השם אשר שמו ותפארתו לעולם, דאיתא בספרים הקדושים (חסד לאברהם מעין ב נהר נו), דבברית בין הבתרים נגזר שיהיו בני ישראל בארץ מצרים ארבע מאות שנה, אבל בפועל ממש לא היו יותר ממאתיים ועשר שנה, שלא יכלו להתמהמה אפילו רגע אחד יותר, כי אז לא היו יכולים בשום אופן להגאל יותר, נמצא שחסר מן המספר הנ"ל ק"ץ שנים, וזה מה שאנחנו צריכים לתקן אותם, וכל הזמן שלא נתקן השנים של ק"ץ שנים בעוה"ר נמשך הגלות המר והנבזה.

וזה מה שביקש יעקב אבינו לגלות את הק"ץ כמו שאמרו חז"ל מובא ברש"י (בראשית מז כח), כי אדם הישראלי צריך לעשות כל מה שבידם שיהיה אחישנה, ולא לחכות עד סוף שיהיה בעתה שזה ביוזן גדול. וזהו 'ישמח צדיק כי חזה נקם' דהנה 'נקם' בגי' ק"ץ, היינו שהצדיק שמח שתיקן את הק"ץ שנים, 'פעמיו ירחץ בדם הרשע' כי לעתיד יבוא המלך מלכי המלכים הקב"ה ככבודו ובעצמו, וישחט את המלאך המות, הוא היצר, והוא המסית ומדיח, כמבואר במסכת בבא בתרא (מזו), וממילא יהיה שמחה וצהלה מאוד, ופעמיו של הצדיקים יהיה בדם הרשע הנ"ל, ויעשו רקודים בעגולה כל הצדיקים (תענית לא). מחמת שמחה שב"ה וב"ש כבר נפטרו מאותו הרשע. וזה שביקש השם יתברך למושה, 'ידבר ה' אל משה לאמר נקם' נק"ם בגימטריא ק"ץ שנים, שתראה לתקן אותם, ואז יהיה 'נקמת

(מעשה שלום מרבינו שלום מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וז'ר זהב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

בחנוכה אם סעד ונמשך עד הלילה האם אומר על הנסים שוה"ט סימן קפח

טו. {ה} בראש חודש וחנוכה אם סעד ונמשך עד הלילה לא יאמר כלל כדעת הש"ח^א, דהיאך יאמר שקר ראש חודש הזה, אבל בשבת משכה קדושתו וקדושת היום שאסור במלאכה וחל עדיין עליו קדושת שבת וכן ביו"ט, אבל על כל פנים אם נמשכה סעודתו בלילה יותר משלש שעות לא יאמר כלל לא בשבת ולא ביו"ט:

זר זהב - {ה} בראש חודש וחנוכה. יש בזה אריכות דברים לברר האמת, כי מה ענין תפלה לברכת המזון, וברכת המזון עיקר כדעת הרא"ש (ש"ת כלל כב סימן ו')^ב. דבתר השתא אזלינן, כי האיך יאמר ביום ראש חודש הזה והוא שקר מוחלט, ואם גמר סעודתו ביום חול ונמשך עד שקדש היום אין צריך להזכיר של שבת^ג כי לא אכל בשבת, אבל אם אכל מזכיר^ד, וכל זה דברים ברורים בראיות. אבל אם משכה קדושת שבת בלילה יכול לומר ביום השבת הזה, כי תוספת שבת מן התורה^ה. וכל מוסף איכא מצוה וקדושה, אבל מסתברא שיותר משלש שעות אין בנו כח להמשיך מוחין^ו. וקדושת השבת, ואם כבר יש שלש שעות בליל מוצאי שבת לא יזכר של שבת בברכת המזון כלל^ז, ושעה ורביע יש עיקר תוספת שבת עיין בספר עולת שבת (סק"ה)^ח. ונכונים דבריו מאד, וגם בזה יש להאריך ולברר ואין בי כח, ולכן אם אכל בלילה של מוצאי שבת והוא ראש חודש אם כבר עבר שעה ורביע בלילה לא יזכיר של שבת אלא של ראש חודש, ומקודם יזכיר שניהם, אבל לא אכל בלילה למה יזכיר ראש חודש בסעודה שאינו שלו ואין ענין זה דומה לתפלה כלל באין פנים ואין להאריך. ובפורים אפילו כשהתפללו באמצע סעודה מעריב יאמר על הנסים^ט:

יח. הראני שטעיתי^י דגם בראש חודש וחנוכה יש הארה וקדושה, לא מבעיא כשחל ראש חודש וזאת חנוכה בשבת שלא יבזה לומר של שבת בלבד, אלא אפילו בחול אם נמשך סעודתו ראש חודש וחנוכה עד הלילה יאמר על הנסים ויעלה ויבוא^{יא}. כי נמשכה הארתו^{יב}, כך הראני:

א. ש"ה שער האותיות אות ק' דף נט: בהגה"ה ד"ה א"ל מורי מהר"ש, מובא במג"א סק"ח. ודלא כהש"ע ס"י, וכן הביא הבאה"ט סק"ח מתשובת הרמ"א סימן קלב, ודוקא בפורים ושבת אזלינן בתר תחלת הסעודה, משא"כ ב"ר"ח וחנוכה דלא חשיבי סעודתייהו כל כך להיות נקראים קבועים לילך אחר תחלת סעודה, והטעם מפני שבשבת ופורים חייב לאכול סעודה ג' ביום, וכן בפורים סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא י"ח, על כן נכון לילך בתר תחלת סעודה משא"כ ר"ח וחנוכה ע"ש. ועיין לקמן סעיף יח שחזר רבינו מדין זה ע"ש. ב. מובא בב"י בסוף הסימן. ג. כ"פ הרמ"א בסימן רעא ס"ו. ד. כ"כ המג"א שם סק"ו ובמשנ"ב סק"ל ע"ש. ה. כ"כ המג"א סימן רסא סק"ח ובאר סק"ב. ו. בענין זמן שהיות המוחין כתוב בפ"ח שער התפלה פ"ז וז"ל: ונל"ד חיים שיש שמנח תפילין כל היום, הוא גורם להשהות המוחין כל היום, הכוונה על הרשימו גדלות, כי המוחין עצמן כבר אמרנו, שאין יכולת להשהות אותם יותר מג' שעות, ואפילו משרע"ה לא היו ידיו פרושות רק ג' שעות, גם זה הוא הטעם מה שאמרו רבותינו ז"ל שהחסידיים הראשונים, לא היו בטלו תפילין מעליהם כל היום. והענין הוא, כדי לגרום כח למעלה, שהמוחין עליונים ד"א יתעקבו שם כל היום כולו. והוא שאר"ל שלא היו ידיו של משה פרושות יותר מג' שעות, כי אי אפשר לעשות כן יותר מג' שעות. ועיין בפ"ח שער תיקון חצות פ"א. ז. בסידור הרי"י עמדין (הנהגת הסעודה סימן ז סק"ז) כתב וז"ל: ונל"ד דאחר שעבר זמן תוספת שבת ויל"ט אין להזכיר. ועיין בבאה"ט סוף סק"י בשם ש"ת הלכות קטנות ח"ב סימן מו, שכתב דעד כדי שיתעכל המזון שאכל בשבת יוכל להזכיר של שבת שאינו בדין שאם ישב לאכול כל הלילה שיזכיר של שבת ופשוט הוא. ויע"ע בשר"ע הרב ס"ז ומשנ"ב סק"ב. ח. מובא במג"א סק"ח ע"ש. ט. עיין במג"א סימן תרצה סק"ט שהביא פלוגתא בזה, אמנם במקור חיים סימן זה, ובש"ע"ת סימן תרצה סק"ג בשם היעב"ץ, ובדעת תורה כאן, כתבו רבינו שאפילו שהתפללו באמצע סעודה מעריב יאמר על הנסים. ואפשר דזה דווקא בפורים דפרים שיש מצוה בשמחה גם ביום ט"ו משא"כ בפורים דמוקפים וצ"ע. י. במה שכתבתי בסעיף טו. יא. כפסק השר"ע ס"ה, ושר"ע הרב ס"ה, ומשנ"ב סק"ד. יב. במאור ושמש פרשת שקלים הפטרה לשבת ור"ח כתב וז"ל: שמעתי מאדמ"ר רבן שכב"ה הרב מ"ה יעקב יצחק מלובלין זצוק"ל ששמע מרבו הקדוש מ"ה בער זצוק"ל שבראש חדש בא בחינת נפש ולא רוח ונשמה, ע"ש. ובפ"ח שער ר"ח פ"ג כתב וז"ל: גם ב"ר"ח יש נפש יתירה בעת הכתר, ע"ש. ועיין עוד שם בפ"ב. ולענין חנוכה כתב בפ"ח שער חנוכה פ"ד וז"ל: כי הלא יש בחנוכה תוספות קדושה יותר מבחול, כמו שיש בשבת ויל"ט ור"ח, רק שאינו דומה להם, ע"ש.

מעשה אבות

הנמצא כזה איש אָטור רוח אֱלֹהִים בו (מא לה).

כתב רבינו הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זי"ע בספר החיונות שלו הנקרא מגילת סתרים וז"ל: מיום שהייתי בן שתי שנים עד בן חמש שנים, השגתי מראות נפלאות, והשגתי רוח הקודש, ודברתי דברי נביאות, כשישאל איש בדבר אלהים, וצפיתי מסוף העולם ועד סופו ממש. ומורי דודי איש האלהים נורא מוהר"ר רבי צבי מוידיתשוב נתן לי שני ראניש בכל שבוע, שאספר לו, ואשכתי לו כל אשר ישאל ממני. ודברתי ואמרתיו ברור ונקי על כל השאלות אשר ישאל ממני, והמעות חלקתי לצדקה.

ומוסף על זה בנו רבינו הגה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע בהקדמתו הנפלא על ספה"ק זוהר חי וז"ל: כשבא אאמו"ר וזה"ה לשנה השניה התחיל לדבר רוח הקודש, ענינים שיהיו להבא בעולם הזה. ואמר כמה ענינים לכל העולם בכלל וכן לכל פרט ופרט, זה יחיה וזה וכו', זה יעשיר וזה וכו'. ולא אמר הדיבורים אלא לאביו לבד, ואדוני אבי זקני וזה"ה כיסה זאת מאנשים דעלמא. וזה היה עד שנה תמימה.

אחר כך התחיל לדבר רוח הקודש לכל באי עולם. וכאז אצלו הרבה אנשים לשאול אותו ברוח קדשו על כמה ענינים, עד שנתודע הדבר הזה לרבינו דודי איש אלהים רבינו צבי מוידיתשוב וזה"ה.

והנה כשבא אאמו"ר וזה"ה לשנה החמישית, היה אז אדוני אבי זקני רבי אלכסנדר וזה"ה אב בית דין בקהילה קדושה וזראונע סמוך לוידיטשוב. פתאום ביום ראשון דשבוע אמר אאמו"ר וזה"ה לאדוני אבי זקני זצ"ל כזה הלשון: איך וויים עפים (אני יודע משהו). ואדוני אבי זקני זצ"ל היה יודע דרך שלו ברוח קדשו, ומיד לקח אותו על ידו והיבך ונישק אותו, ונתן לו כמה מתנות שיאמר לו ברוח קדשו מה שרוצה לומר. ואמר לו, דודי רבינו צבי מוידיתשוב יבוא היום לכאן. ולא רצה אדוני אבי זקני זצ"ל להאמין לו על דבר זה, כי דבר כזה הוא מופלג מאוד להאמין. כי כשרצו אנשי עירו, שיבוא אחיו רבינו מוידיתשוב לשם, היה הכנה גדולה לערך שתי שבועות מקודם. אעפ"כ אדוני אבי זקני זצ"ל הכין עצמו לכל הדברים הנצרכים לאחיו אדמו"ר מוידיתשוב כי ידע שרוח קדשו הוא אמת תמיד.

וכך היה שלאזיה סיבה נתרמה, שהרב הקדוש רבי איציקל מקאליש (אחיו של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע) נסע לארץ ישראל, ושבת בוידיתשוב אצל רבינו דודי מוידיתשוב להיפרד ממנו, וביום ראשון אחר שבת היה מלווה רבינו דודי את הרב הצדיק הנ"ל לחוץ לעיר, וישבו שניהם על עגלה מכוסה והתחילו שניהם לדבר דברי תורה ושכחו ליפרוד עצמם, עד שבא לעת ערב סמוך לעיר וזראונע. ושאל רבינו דודי לבעל העגלה, באיזה מקום אנחנו עתה. השיב לו, בעיר וזראונע. והוכרח רבינו דודי ליסע לעיר וזראונע על לינת לילה.

כשבא רבינו דודי לשם, התאכסן אצל אחיו הרב אדוני אבי זקני זצ"ל על לינת לילה. ואמר רבינו דודי וזה"ה לאדוני אבי זקני זצ"ל, מה אעשה, שלא הכנת מה שאני צריך ללינת לילה. השיב לו הכל הוא מוכן, לא יחסור דבר מכל מה שאתה צריך, כי בני יצחק אייזיק לעב אמר לי ברוח קדשו שאתה תבוא הנה. וכששמע רבינו זאת התחיל ליתן לאאמו"ר שני רייניש בכל שבוע כדי שיאמר לו ברוח קדשו מה שישאל אותו, והמעות חילק לצדקה. וכך נתן לו עד סוף שנת חמישי לאממו"ר וזה"ה.

כשבא לשנה השישית אמר לו רבינו דודי מוידיתשוב בזה הלשון: מאן קינד איך וועל דיר בענמשין דיא זאלסט שוין נישט זאגן קיין רוח הקודש. ווארין דאס וועט דיר שארין צום יודישקייט, (בני אני יבךך אותך שאתה תפסיק לומר רוח הקודש, משום שזה יפריע לך לעבודת השם). וכשתהיה בן שלשים ותרצה אז שאחזיר לך המדריגה זו בתשואת חן, כי עד שלושים שנה צריך כל בר ישראל לעבוד את הבורא ברוך הוא בפשימות גדול אחר כמה נסיונות רבות. ונתרצה אאמו"ר וזה"ה לזה וברכו, ותיכף ומיד נסתלק ממנו רוח הקודש שהיה לו מקודם.

אחר שקבע רבינו את מושבו בוידיתשוב ונתקבל שם לאב"ד ע"י דודי, רצה דודי מהרצ"ה להחזיר לו את המדריגות. וסירב רבינו באמרו שאינו רוצה לקבל מתנות. אלא ישיגו לבר ע"י עבודה, וכן היה.

מנהגים

יב. אחרי הדלקת כל הנרות אומרים: הנרות הללו זכו.

כ"כ הפמ"ג סימן תרע"ו מש"ס סק"ה משום שהברכה קאי על כל הנרות ולמה יפסיק בין ברכה להדלקת שאר הנרות. וכ"כ בסדר היום, ובמאמר מרדכי גס סק"ה שכן משמעות הפוסקים, וכ"ה סידור התנאי.

יג. בנוסח הנרות הללו אומרים: וכל 'מצות' שמונת ימי הנובה.

כ"ה הנוסח במסכת סופרים ובקיצור פסקי הרא"ש והגאונים, וכן האריך דבר רבינו ביבול הברכה דברים (ו, ז).

יד. את המזמור יושב בסתר אומרים פעם אחת בלבד, ולא כופלים את הפסוק האחרון.

בסידור ר"י שתי מראשקוב כתב בשם הבעש"ט ז"ע לאומרו ז"פ. ועיין מזה בארוכות חיים מספינקא סימן תרע"ו ס"ק ה'.

טו. סדר אמירת המזמורים: אשת חיל מי ימצא, ותתפלל הנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב וגו'.
ואח"כ שרו מזמור שיר הנובת, וכמה מזמורי שיר המעלות, הללויה אודה, וכן שרו בכל יום ג' אותיות מתמניא אפי, ובזאת הנובה אות ת"י. וגם שרו 'מעוז צור ישועתי'.

א. כ"כ ב"ב יב"ח פ' מקץ ח"א: ולאמו"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק יהודה יחיאל זכה"ה, היה נוהג לומר ולומר בתחילה אשת חיל מי ימצא, וכן מזמור ותתפלל הנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב וגו'.

ב. טעם לומר מזמור זה, כלאותא בשו"ע (סימן תרע"ב ס"ב) דבאותן הימים היה חנוכה המזבח (מהרא"ח מפראג).

ג. טעם למזמור זה, משום דכתיב ביה 'הוד והדר' והנובה הוא תיקון ההוד כידוע.

ד. כן נהג הגה"ק מהר"ם מזידיטשוב זע"א מובא במנהגי-אלעסא (סי' כד אות ד).

טז. בזאת הנובה שרו אמת ויציב עד עושה פלא.

עיין בפע"ח שער חנוכה מהחכמים ואלו הן מלות לאימא ובשמונה ימי חנוכה אינן תמנין, אה"ה כל אחד ברבעות אותיות, אה"ה פעם אה"ה עולה אמת שכנגד ה' אמת לאמת ויליב.

יז. נהגו לישיב יותר מחצי שעה אצל נרות הנובה.

רבינו ב"ב יב"ח פ' מקץ האריך בזה בעעמו של דבר ע"ש.

יח. הרבי לא הלך להתפלל מעריב בביהמ"ד אלא התפלל בביתו בעבור, ולא עמד ליד הקיר כרגיל אלא ליד המנורה.

וכן נהג הגה"ק מהר"ם זע"א.

יט. בערב שבת התפלל מנחה בביהמ"ד אחרי הדלקת הנרות.

כ"ה ברמ"א בסיון תרע"א ס"ז ובקיצור הש"ה.

כ. בביהמ"ד של רבנו לא הדליקו נרות הנובה בשביל הצבור, רק האורחים היו מדליקים נרות לעצמם.

הטעם כי מנא"כ כ"י סימן תרע"א הטעם שתיקנו להדליק בביהמ"ד הוא מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו. ממיילא אם יש אורחים אין מדליקין נרות בשביל הציבור. וע"ע בשע"ח ס"ק נ"ב. וכ"ה בשבלי-הלקט סי' קפה שכתב מורי ר"י אחי היה נמנע מלהדליק בביהמ"ד.

כא. לא נהגו להדליק נרות הנובה בבוקר בבתי המדרש של חסידיו קאמרנא.

כ"ה באור-שמח פ"ג מהלכות חנוכה ה"ג שגם להרמב"ם אין לדיק ע"ש. וכ"ה במנהגי קול-אריה אות קד.

כב. קריאת התורה בחנוכה החלו בברכת כהנים, וחלקו הקוראים כדעת הבית יוסף.

א. כ"כ בשו"ע סימן תרפ"א, והטעם הוא משום שגעשה הגם ע"י הכהנים.

ב. מובא בשו"ע סימן תרפ"א. וע"ע מה שהבאנו בארוכה בגליון מ"ד מדברי רבינו בעעשה ארג ע"ש.

כג. ביזאת הנובה ערך 'שלחן'.

בליקוטי מהרי"ח כתב הטעם לפשר מפני שהוא גמרה של מצוה ע"ש.

כד. במוציא שבת חנוכה ובזאת חנוכה, היו מנגנים בבלי זמר למען הרבות שמחה.

הט"ו (סימן תרע"ד) כתב בשם הרא"ש ל' למטה לשמוח בחנוכה, דברמב"ם משמע דימי שמחה ניהו, וכ"כ מרדכי הארוך עכ"ל.

א. בימי חנוכה מתפללים מנחה כרגיל לפנות ערב, והקהל הולכים לביתם להדליק הנרות, ובעבור שעה ויותר לאחר זמן צאת הכוכבים חוזרים לבית המדרש ורבינו היה מדליק הנרות, ואח"כ מתפללים מעריב.

א. הטעם שרבותינו איחרו בהלכת הנרות משום דברו עם הדת מלך ואיכא פרסומי ניסא טובא, וכן מובא בליקוטי אורח ישראל שכן נהג הגה"ק מהר"ם ז"ע. ובנימוקי אור"ח (סימן תרע"ב) כתב שכן נהג הדברי חיים מאלנז ז"ע ובני הגה"ק הבני יששכר ז"ע וע"ש שהאריך בטעם שמתחילים אחר זמן אלת הכוכבים. וכ"ה בהקדמת קדושת אהרן מהגה"ק מהר"ם זע"א. וכ"ה במנהגי צעלזא.

ב. הישועות יעקב (סי' תרע"א) והש"א (סי' נ"ב) כתבו שאם יש לו זמן קבוע של מעריב ממוחר אין לזון תדיר ושאני תדיר. ורבינו בשולחן הטוב (סימן כה סק"א) כתב שדון תדיר קודם הוא אלא בענין אחד ובמזוה אחת משא"כ הכא וע"ש שהאריך בזה, והבאנו דבריו בגליון ל"ד.

ג. לובשים בגדי שבת בהדלקת נרות הנובה.

כ"כ בספר יש גולחין בסוף הש"ה, וכ"ה בליקוטי מהרי"ח (סי' תרע"ו) ע"ש, וכ"כ בספר מאור עיני חכמים על חנוכה, וכן נהג הגה"ק מהר"ם זע"א.

ג. רבותינו לא הדליקו נרות הנובה בביהמ"ד אלא בביתו.

עיין במשמרת שלום (סימן מט סעיף ב').

ד. המנורה בביתו היתה מונחת בחלל הפתח שבכותל דרום של החדר הגדול שהיה פתוח אל החדר הקטן הסמוך לו, בשמאלו של פתח, ונרות המנורה היו מצפון לדרום.

ה. גובה הנרות היה פחות מ' טפחים.

בגמ' שבת (דף כ"א) ובשו"ע (סימן תרע"א ס"ו) – ומראה להניחו למטה מ' טפחים. בערוך השולחן (סי' תרע"א סעי' כב) כתב שגם הנהגה כזו היא פחות מ' טפחים, וכ"ה ב"ב חיים (ס' אות נב). ובמנחת יצחק (ח"ו סי' סה) כתב דפשיטא דיערק תליא בחד מקום הלהבה ע"ש. וכבר האריך בזה בשו"ת להורות נתן (ח"ד סימן סג אות ז') שדברני הגמ' שם מוכרח כן ע"ש.

ו. לפני שרבותינו נכנסו להדליק נרות הנובה היו מדליקים נרות שהיו עומדים למעלה מהמנורה.

המגן אברהם (סימן תרע"ג ס"ז) כתב בשם הבעל המאור ח"א: ובמאור משמע לאפילו יש שמש אצל הנרות לדיק נר על השולחן שלא יאמרו לברטו הדליקו ע"ש. והפמ"ג שם כתב דאף נגד אור הנוסף או השמש ג"כ אסור לכתחלה להשתמש ע"ש. וכ"ה בספר קב הישר (פ' ז') מה שכתב שלא להשתמש לאור השמש ע"ש, וכ"ה ב"ב חיים סימן תרע"א סק"א, ובמסגרת השולחן סימן קלט סק"א, ובמנ"כ שם סק"א. וע"ע בדיה"ל שם ד"ה שאם ישמח, ובשע"ת שם סק"ה.

ז. לפני ההדלקה התקינו רבותינו בעצמם את הפתילות ויצקו שמן בנרות.

הטעם הוא משום דמנורה מנא"כ גמ' (ויומא כד) להלקה לאו עבודה הוא רק הטבה היו עבודה, וברמב"ם (פ"ט מביאת המקדש ה"ז) כתב: וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוליו לחוץ מותר לזר להדליקן. וברמב"ם (פ"ג מתמידין ומספין ה"ב) כתב: והדלקת הנרות היא הטבחה.

ח. מדליק את השמש ואומר את המזמור: שיר המעלות הנה מה טוב וכו'.

עיין בספר משמרת שלום קוידנויב סימן מ"ט ס"ק ב' הטעם.

ט. נר השמש אין עושים משמן רק מנר של שעווה, ובו מדליקים את הנרות.

א. כ"ה במנהגי מהרי"ל, ועיין בכונת ההבלה ממנו האר"ל בסוד השעווה, וכן בקהלת יעקב ערך שעווה. דשעווה מרמז על שמות הקדושים ע"ש.

ב. מרביטת לשון הרמ"א (סי' תרע"ג ס"א) משמע כן דכתב: השמש שבו מדליק הנרות.

י. נוסח הברכה להדליק נר הנובה.

כ"ה בשו"ע (סימן תרע"א ס"א) שנוסח הברכה להדליק נר חנוכה. ומנו האר"ל כונת חנוכה כתב לומר דוקא נוסח זה כיון שמתנו על שם קדוש נח"ל בר"ת להדליק נר חנוכה ע"ש. והפרי"ח כתב שנוסח זה עיקר וכו' בצרכי-יוסף ובסידור יעב"ץ ובמעשה רב אות ל"ט.

יא. מתחילים להדליק בנר הצפוני ומוסיף והולך כלפי דרום.

עיין בשו"ע סי' תרע"ו סי' שפ"ה שצריך להדליק בלד ימין והגרי השני ידליק משמאל לימין אפי' שזה רחוק מהפתח, וכ"ה מהאר"ל, ומקורו מהמהרי"ק.

הנגו להודיע לכל קהל הקודש שהדלקת הנרות שיע"י

כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א

תקיים במוציא שבת קודש נר ד' החנוכה בשעה 9:00

ובזאת הנוכה בשעה 8:00

בביתו נאווה קודש ארזי הבירה 45|9

ולאהמ"כ יתקיים להיים טיש ודמי הנוכה